
حمید آرغیش
یادگار:
قارلی ارک

قارلی ارک

حئکایه توپلوسو

حمید آرغیش

HARAY YAYINLARI

Əsər Adı
Qarlı Ərk

Yazar
HƏMİD ARĞIŞ

1.Yayın: Yazıçı. Xoy 1998
2. Yayın: Haray Yayınları,Kasım 2026 / 500 adet

Yayın Yönətməni
MAGHSOUD VARMAZYAR

Kapak Tasarım
Məhəmməd Sovdagər

İç Mizanpaj
HƏMİD ARĞIŞ

HARAY YAYINLARİ
İzmir - 2026

ایچینده‌کیلر

ایکینجی نشره گیریش **۷**

ایلک نشر اوْچون توْغرول آتابایئن قئیدی ۱۱

اوْن سؤز یئرینه **۱۳**

قارلی ارک **۱۵**

ایسته‌ر **۲۳**

قارا بالیق **۲۷**

سومسوک ایت **۳۳**

گنج عسگر **۳۷**

آنا **۴۵**

ریحان **۵۱**

ایکینجی نشره گیریش

۱

اۇشاقلیق ایللریندن حئکایه‌یه خۆصوصی ماراغیم اۇلوب. اۇرتا مکتبین یۇخاری صینیفلرینه چاتانا قدر دۆنیا ادبییاتیۆنین بیر چۆخ تانیۆنمیش حئکایه‌لرینی اۇخوموشدوم. همین ایللرده، اینترنت‌ین و اویدو تئلئویزییا کاناللارۆنین اۇلمادیغی بیر دۆورده، کیتاب و حئکایه اۇخوماق اساس مشغۇلییتلریمیزدن بیری ایدی. بۇ ماراق زامان کئچدیکجه منده یازماغا هوس یاراتدی.

۲

ایندی ایلک حئکایه‌لریمی یئنیدن نشره حاضیرلایارکن اۇ ایللر و همین دۆورده یاشادیقلاریم یادداشیمدا بیر-بیر جانلانیر. اۇرتا مکتبده اۇخودوغوم ایللرده «تۇغرول آتابای»لا تانیش اۇلدوم. مکتبی بیتیره‌نه‌دک صینیف یۇلداشی اۇلدوق، حتی عینی پارتادا اۇتورووردوق. حئکایه اۇخوماغا اولکی ایللردن اۇلان ماراغیم و اۇنونلا مکتب یۇلداشلیغیمیز منده یازماغا هوس یاراتدی. یازدیغیم ایلک حئکایه‌لرین ایلک اۇخوجوسو اۇ ایدی. یازیلاریمی دیقتله اۇخویور، تنقید ائدیر، نۆقصانلاری گۆسترییر و

اۆنلاری آرادان قالدئرماق اۆچون منه مصلحتلر وئریردی. بیر سؤزله، حئکایه‌چیلیک یۆلوندا قۆلتوغومدان تۆتدو، من ده اۆنون دسته‌یی ایله یازئچی کیمی ایلک آددئملاریمی آتدئم. تۆغرول آتابای ایسه سۆنرالار تحصیلینی داوام ائتدیرمک اۆچون تۆرکیه‌یه گئتدی و دیلچیلیک اۆزره دۆکتورلوق درجه‌سی آلدی.

۳

۱۳۷۳-جۆ ایلدن باشلایاراق حئکایه‌لریم «مهدی آزادی»، «فجر آذربایجان» و باشقا آذربایجان مطبوعات اۆرگانلاریندا درج اۆلونوردو. سۆنرالار بۇ یازئلاری بیر یئره تۆپلاماق و کیتاب شکلینده نشر ائتدیرمک قرارئنا گلدیم. بئله‌لیکله، «قارلی ارک» ۱۳۷۷-جی ایلده محدود تیراژلا ایشئق اۆزو گۆردو. کیتابا مۆختلیف ایللرده یازدئغیم، بیر قیسمی اوللر مطبوعاتدا درج اۆلونموش، بیر قیسمی ایسه یئنی حئکایه‌لر داخیل ائدیلمیشدی. همین واخت کیتابئن اۆن سؤزونده ده قئید ائتدییم کیمی، حئکایه‌لری سئچرکن مۆعیین بیر ذۆوقو و یا باخئشی اۆخوجویا قبۇل ائتدیرمک ایستمه‌میشدیم. مقصدیم اۆ واختا قدر یازدئقلاریمین بیر حیصّه‌سینی تۆپلو حالئندا اۆخوجولارا تقدیم ائتمک ایدی.

۴

همین ایللرده ادبییاتدا مۆدئرنیزم، یئنی بدیعی آختارئشلار و حئکایه‌نین فرقلی ایفاده فۆرمالاریندا یازئلماسی حاقئندا ایندیکی معنادا گئنیش مۆذاکیره‌لر آپارئلمیردی. یازئدا منیم اۆچون اساس اۆلان فیکری ساده و آیدئن شکیلده ایفاده ائتمک ایدی. لفظه، سؤز اۆیونلارینا و صۆنعی

ایفاده‌لره خۆصوصی اهمییت وئرمیر، اۆخوجونون متنی آسانلیقلا باشا دۆشمه‌سینه چالیشیردیم. بۇ باخیمدان، کیتابین دیلی و اۆسلوبو اۆ واختکی یازی آنلاییشیمی دا عکس ائتدیریر. بۇنونلا یاناشی، همین ایللرده آنا دیلینده یازماق تجرۆبه‌م هله کیفایت قدر فۇرمالاشمادیغیندان، متنلرده دیل و اۆرفوقرافییا باخیمیندان مۆعیین نۆقصانلار دا قالمیشدی.

کیتابین بۇ نشرینی حاضیرلایارکن حئکایه‌لری یئنیدن یازماق، اۆنلارین دیلینی و ایفاده طرزینی بۇگونکو یازی وردیشلریمه اۇیغونلاشدیرماق ایستمه‌دیم. چۆنکی بۇ حئکایه‌لر تکجه ایلک یازیلاریم دئییل، هم ده ادبی فعالیتیمین باشلادیغی دۆورون ایزلرینی داشییییر. اۆنا گۆره ده متنلره یالنیز ضرۇری حاللاردا مۆداخیله ائتدیم: یازی و اۆرفوقرافییا سهولرینی دۆزلتدیم، بعضی دیل نۆقصانلارینی آرادان قالدیردیم. آنجاق جۆمله‌لرین قۇرولوشونو، تحکییه طرزینی، اۆبرازلارین دانیشیغینی و دۆوره مخصۇص ایفاده‌لری مۆمکون قدر اۆلدوغو کیمی ساخلادیم. مقصدیم کۆهنه متنلری یئنیدن قۇرماق دئییل، اۆنلاری ایلکین خۆصوصیتلری ایله بۇگونکو اۆخوجویا چاتدیرماقدیر.

۵

«قارلی ارک»ین ایلک نشریندن تخمینا اۆتوز ایل کئچیب. بۇ مۆددت عرضینده کیتاب آرتیق اۆخوجولار اۆچون أل چاتان اۆلماییب. سۇن ایللرده بعضی دوست و اۆخوجولارین کیتابین یئنیدن نشر اۆلونماسی ایله باغلی مۆراجیعتلری ده بۇ قراری وئرمه‌ییمه تأثیر گۆستردی. بئله‌لیکله، کیتابی یئنیدن اۆخوجولارین ایختیارینا وئرمک قرارینا گلدیم. ایسته‌ردیم کی، بۇ نشر هم اولکی اۆخوجولارین کیتابلا یئنیدن گۆروشمه‌سینه، هم ده

یئنی اوْخوجولارین منیم ایلک حئکایه‌لریمله تانیش اوْلماسینا ایمکان یاراتسین.

حمید آرغیش
۱۴۰۵

ایلک نشر اۆچون تۆغرول آتاباییٚن قئیدی

«انقراضا» اوغرادیلمیش یاساق مدنی - ادبی وارلیغیمیزدا هر زاددان آرتیق حکایه ادبیاتی - نین بوشلوغو دویولور. لاکن «استعمار» سدّی آرخاسیندا بیریکمیش دورغون کوتله‌دن آشیب داشانلاردا وار. نه ایسه «آتش بؤجه گی نین ایشارتی سی دا بالاخره ایشیق ساییلر». آرغیش - ین اثرلرینده هر زاد دان اؤنجه دقتی جلب ائدن سوژه، پلان، نثر و یازیلیشین خارقه ساده‌لیگی فضالارین محدودیتی و باغلی محیطده واقع اولماسی دیر.

ائله بونا گوره ده رومانتیمیزمه یؤنه‌لن اثرلرینین هر یئرینده ایچده‌نلیک و ابهامسیزلیق دالغالانماقدادیر. بونا حمیدین سوژئت و پرداخت باخیمیندان - آذربایجانین باشقا اوستن‌چی یازیچی‌لاری تکین - بیر پوپولیست کیمی چیخیش ائتمه‌سی ده تأثیرلی ایمیش. اونون بیان شیوه‌سی ایسه حتی «متمرکز» پلانلی حکایه‌لرینده ده تام اوبیئکتیو دیر...

ایستعدادلی یازیچی‌میزین ایشلک‌لیک و سوره‌کلی چالیشیغی بیله‌سینه آیدین گله‌جک‌لری ضمانت ائدیر و گونئی آذربایجانین معاصر حکایه‌سی‌نین بیر ملّی کیمیلیگه مالک اولماسیندا بویوک رولو اولا بیله‌جگین آنلادیر...

ط – آتابک

اؤن سؤز یئرینه

۱- بو توپلودا گلن حئکایه‌لر منیم بو ساحه‌ده ایلک تجربه‌م اولما سادا ، بوللاری بیر یئره توپلاییب، کیتاب شکلینه سالماقدا ایلک سیناغیم دیر. شبهه‌سیز بیر سیرا یانلیش و نقصان‌لار اونا یول تاپیب دیر.

۲ – یئتمیش‌لی ایللردن یازماسینی باشلادیغیم بو حئکایه‌لر قاباقجا مختلف آذری قزئت‌لرده چاپ اولونموشدور و آزاجیق اندیت‌لرله بو مجموعه‌یه داخل ائدیلمیشدیر.

۳ - بو توپلودا گلن حئکایه‌لر ایندیه‌دک یازدیغیم ۵۰ - ۴۰ اثر ایچیندن هیچ بیر سلیقه تحمیل ائتمه‌دن سئچیلیب‌لر، تکجه سعی اولوب کتابا ، آرتیق تزه یازیلان حئکایه‌لر داخل اولسون.

٤ - من اصولاً لفاظلیق و سوز دوزمه‌جه‌لیگی یئرینه مخاطبین داها ساده آنلایاجاغی‌نی گؤز اؤنونه آلاراق هر جوره معمول یافتاچی‌لیقدان چکینمیشم و خلاصه هر نه‌یی سفسطه بازلیقلا مبهم گؤسترمگی گوجنمه‌میشم.

۵ - آخیردا اؤزومه وظیفه بیلرم شاعیر دوستوم «مقصود ورمزیار»دان کی اؤز یاردیم‌لاری ایله بو کیتابین چاپ اولماسینا امکان یارادیبلار اؤز ممنونیت‌لریمی بیلدیرم.

حمید آرغیش
۷۶/۸/۲۶

قارلی ارک

هاوانین قارالتیسی چکیلمکده ایدی.

قارین ایری دنه‌لری آغ اینجی‌لر تک اوینایا – اوینایا آشاغی گلیردیلر. گاهدان آذر آیی‌نین او دونداریجی و یاخیجی یئلی اسیر، قاری هر یانا سپله‌ییردی... یئل کوشولدویاراق، قبریستان کیمی اولان تبریزین ساکیت کوچه‌لرینده جؤولان ائدیردی. شهرین خیاوانلارییندا تکجه قارا چکمه‌لی و سیلاحلی ژاندارمالار بیرده سومسوک ایتلر گزینیردیلر.

دایانماق و سوسماق بیلمه‌ین یئلین کوشولتوسوندان «سالجان» گؤزلرین آچدی. اوتاغین بیر طرفینده‌کی چاتلاق شوشه‌لی لامپانین ایشیغی اطرافینا سوزوردو. اوتاغین دؤرد بوجاغی قارانلیق آلتیندا قالمیش، اورادا اولان ائو آراجلاری آیدین گؤرونموردولر. «سالجان» دریندن تؤوشه‌دی. اوتاغین سویوقلوغوندان آغزینین تؤوشه‌ییندی گؤروردو. اؤزونه بوروموش میتیل یورقانی سینه‌سیندن یانا وئریب یئریندن بیر آز قالخدی. ائله او زامان قاپی اؤنوندن بیر آز آرالی «آیلا»نی انگینه سؤیکه‌نمیش حالدا گؤردو:

ـ آیلا؟!

سسینده شاشقینلیق و قورخو ایزی دویولوردو.

آیلانین اوزو لامپانین ایشیغیندا ساریلیق توتموش آداملار کیمی نظره گلیردی. آیلا یای قاشلی، اینجه بورونلو ۹ -۱۰ یاشلی قیز ایدی. ایری و قارا گؤزلری اوتاغین بیر بوجاغینا زیللەنەرک دونوق قالمیشدی. قارا ساچلارینین هؤرولموش اوجلاری قیچلاری اوسته آچیق اولان کیتابین اوستونه سریلمیشدی.

آیلانین دونوق دایانماسی و گؤزلرینین بیر یئره تیکیلی قالماسینی گؤرەن سالجان، داها قورخویا قاپانیب اوجادان اونو سسلەدی:

ـ آیلا!... قیزیم نه اولوب؟

آیلا قیرپینیب :

ـ آنا سن ده یاتمایيب‌سان؟! ـ دئدی. سسینده دینجسیزلیک و راحاتسیزلیق دویولوردو.

ـ هوشلانمیشدیم... قیزیم بو آغبر وضعیتده یاتاماق اولار؟

نئچه لحظه اوتاغین سوکوتو پوزولمادی.

بیردن آیلا بیر زاد دوشونموش یا تاپمیشلار کیمی اوجادان دئدی:

ـ آنا جان.! فیکر ائدیرسن آتام بو قاردا ـ بوراندا هارادادیر؟!

«سالجان» نئچه لحظه فیکره دالدی. سانکی اونون سوروسونا دیقتلی و دوغرو جاواب وئرمک ایستەییردی...

ـ وآللاه نه بیلیم ـ دئدی. قورخما قیزیم هارادا اولسا یولداشلاریلا بیرگه دیر... آللاه اؤزو یاردیمجی دیر.

ـ آمما بو تهراندان گلن ژاندارمالار...

ـ بونلار بیر ایش گؤره بیلمزلر... سن ده آز فیکیر ائله...

هاوانین قارالتیسی بوسبوتون چکیلمکده ایدی. لامپانین ایشیغی گئت ـ گئده آزالیردی. نئچه لحظه ایدی سحرین ایشیغی تاختا چرچیوه‌لی پنجره‌دن ایچری سوزوردو.

آیلا آیاغا دوردو. کیتابی دووارداکی تاقچایا قویاندا، تاقچاداکی رسیم تابلوسو گؤزونه ساتاشدی. ستارخان تابلودان اونون گؤزلرینه باخیردی.

ـ گونده نه قده‌ر او ناخیشا باخیرسان؟!

آناسینین سسی ایدی.

ـ آخی آتامین تکجه چکیب بیترمیش تابلوسودور. «قارلی ارک» تابلوسودا یاریمچیق قالیب کی...

سونرا بیر آه چکه‌رک دئدی : آتا گؤر بو ژاندارمالار گلندن نه گونه دوشدوک!!

سالجان آیلانین فیکیرنی باشقا بیر یؤنه چاشدیرماق اوچون سوروشدو:

ـ اوشومورسن کی؟

آیلا سویوقدان آیاقلارینین کئی اولموش بارماقلارینی ترپتمه‌یه گوجنه‌رک آناسینا طرف دؤندو:

ـ آنا جان یوخ! ـ دئدی. بوگون اصلن اوشومورم... قار یاغاندان هاوا بیر آز دوشوب...

سونرا آناسینا یاناشیب اونو قوجاقلایاراق:

ـ آخی آخشاما کوفته یئمیشم... ـ دئییب گولومسه‌دی.

آناسی قیزی برک باغرینا باسدی. ـ آللاه «گولسون» خانیمی بلالاردان قوروسون... ژاندارمالار ائویمیزی تالایاندان سونرا تکجه او آرواد دادیمیزا چاتدی... آللاه اؤلن‌لرینه رحمت ائله‌سین... ـ سالجان دئدی.

آیلا آناسینین باغریناکن نئچه آن جانی قیزیشدی. سونرا سالجان کناریندا یاتمیش کیچیک اوغلونو اویاتماغا باشلادی.

ـ ستار ... دور ... آی بالا ستارخانیم... دور بویان قوربان...

اوغلانجیغاز سویوقدان بوزوشموشدو. باشینی یورقانین آلتیندان بیر آز دیشاری چیخارتدی. آما یئنه تئز یورقانین التیندا گیزلندی.

ـ بو اوشاغا یازیغیم گلیر... ایندی دن چتین‌لییه دوشوب... آللاه باعثی‌نین ائوین داغیلتسین...

آیلا پنجره‌یه طرف گئدیب نئچه لحظه شوشه‌لری دونموش پنجره‌نین اؤنونده دایاندی...

ـ آناجان! گل... گل ارک قالاسینا باخ... هر یانینی قار بورویوب...

ـ قیزیم قار اریییب گئده‌ندیر... بیزیم بو قارا گونلریمیز کیمی ... ارکدن ووقاری اؤیره‌نمه‌لی‌ییک...

نئچه لحظه ایدی کی، سالجان اوغلانجیغازی اویاتمیشدی. کیچیک اوشاغی باغرینا باسمیش و توکلرینی اوخشاییردی...

ـ آنا... آنا... ارکدن بیر نفری آسیبلار... ـ آیلا باغیرارق آناسینا سسلندی.

ـ دونن ده نرگیزین اوغلونو گوللـه‌لدیلر... ـ سالجان دئدی. ـ و سونرا دریندن آه چکه‌رک ـ یادیما سال آتان گلنده بو صحنه‌نی یاریمچیق قالمیش «قارلی ارک» تابلوسونا آرتیرمایی تاپیشیریم...

ـ گل!... قیزیم گل اوتور بو اوشاغین یانیندا!... گئدیم گولسوندن بیر آز یاغ آلیب گلیم... کورسو آلیشسا ائو قیزار... سیزه قلیان آلتی دا ساخلامیشام...

آیلا پنجره‌نین اؤنوندن کنارا چکیلدی. آناسینا طرف دؤنه‌رک:

ـ نه‌ییمیز وار کی؟ ـ دئیه سوردو.

ـ بوگون ده کوفته یئیه‌جه‌ییک... ـ سالجان گولومسه‌دی.

ـ آنا یئنه گولسوندن می آلاجاقسان؟ ـ تعجبله سوروشدو.

ـ یوخ قیزیم!... اونلارین دا وضعلری چوخ یاخشی دئییل... آخشامدان قالیر...

ـ یانی؟ یانی سن آخشام بیر زاد یئمه‌دین؟!!

ـ قیزیم بالالی قارقا بال یئمز...

دریندن نفس آلدی. نئچه لحظه سوسقون دایاندی .

ـ آتان گلنده بیر شاققا ات آلیب کوفته پیشیره‌جه‌یم... کوچه اهلینی ده چاغیراجایام... عمی‌لرینی ده کندن چاغیراجایام... اوندا تایی آز گؤرونن بیر قوناقلیق دوزه‌نلیه‌جه‌یم... او زامان دویونجا یئیه‌جه‌یم...

سالجان سوسدو. آیلانین قولاقلایندا آناسی‌نین سؤزلری بیر پینارین جوشماسی کیمی خوشا گلیم ایدی.

سالجان اوتاغین قاپیسینا طرف یورودو. آیلار ۳ - ٤ یاشلاریندا اولان اوشاغی قوجاغینا آلدی. اوشاغین آریق بده‌نی تیریییردی. آیلار اوشاغی برک باغرینا باساراق تاقچایا طرف دؤندو. سونرا الین اوزالدیب تاقچادان نئچه دقیقه اؤنجه قویدوغو «وطن دیلی» کیتابینی گؤتوردو.

***

آیلا کورسونون آلتینا داها چکیله‌رک؛

ـ آنا ایستی نه خوشدور... ـ دئدی.

سالجان قاپی کناریندا اولان قارا گؤوده‌لی قاپلامانی گؤتوروب کورسویه طرف گله‌رک دئدی:

ـ بودا کوفته‌میز... ها... باخ هله... کوفته دونوبدور... داشا دؤنوب...

سالجان قاپلامانی تزه کورسونون اوستونه قویموشدو کی، قاپی شیدتله آچیلدی. آیدین ایدی کی بیری قاپینی بتردن تپیکله‌میشدی... اوشاقلارین دوداقلارندا گولوش دونوق قالدی... سالجانین گؤزلری قیرپیشیب یومروقلاری دویونله‌ندی... قاپی آراسیندا هئیکل‌لی، قالین بیغلی، ائنلی کوروکلی و تولکو باخیشلی بیر ژاندارما دایانمیشدی. اونون دالیندا ایکی عسکر توفنگ الده امیر بکلمه‌ده ایدیلر. ژاندارمانین ساغ الی بؤیرونده‌کی تاپانچا اوسته ایدی. نئچه لحظه اوتاغین هریانینا گؤز دولاندیردی. نهایت گؤزلری سالجانین اوستونده تیکیلی قالدی.

ـ او کیتابهای درسینی وئرین ـ دئیه باغیردی. سسینده فارس لهجه‌سی واریدی.

آیلا کناریناداکی کیتابی کورسونون آلتینا سوخدو.

ـ بورا بیر فدایی‌نین «لانه»سی دیر. بورادا گره‌ک کیتاب چوخ اولسون.

سالجان بیر آددیم قاباغا قویوب ژاندارمانین اوزونه باغیردی:

داها نه ایستیرسیز؟!! ائویمیزی تالادیز... کیشی‌میزی قاچاق سالدیز... نه ایستیرسیز؟!!

عسکرلرین بیری باشچی‌نین قولاغینا نه‌سه پیچیلدادی دا ژاندارما:

ـ مژده وئر ـ دئدی. دونن متجاسر شوهرینی ژاندارمالار داغدا حرب حالیندا ووروبلار... شاهیمیز بو خبرلردن مسرور اولور...!

سالجان یئرینده دؤندو. نئچه لحظه سوسقونلوق هر یانی بورودو. اوشاقلار آنالارینا طرف دؤندولر... سالجان نئچه لحظه کیریمیش حالدا قالدی. بیر آن یایدان قورتولموش اوخ کیمی ژاندارمانین اوزونه شیغادی. اونون اوزونو دیرناقلاری ایله جیردی:

ـ یالان دیر... یالان...

ژاندارما بیر دربه ایله سالجانی کوروسون کنارینا توللادی. سالجان یئریندن قالخیب الینه گله‌نی ژاندارما طرف توللاییردی.

بیر قوروشقا ژاندارمانین هوندور باشی‌نین کناریندان کئچیب آرخاداکی عسکرلرین بیری‌نین بورنوندان توتدو. نئچه آن هر زاد کنترولدان چیخدی. قابلامانین قاپاغی قاپی‌نین چرچیوه‌سیندن توتدو... بیرآن ژاندارما اؤزونه گلیب الینی بئلینده‌کی تاپانچایا طرف اپاردی. تاپانچانی چیخارتدی... اوشاقلار کورسونون کنارینا میسدیلار...

بیردن بالاجا توپ یئکه‌لیگینده اولان شئی ژاندارمانین بوغازینا ده‌یدی. بیر بوغولتو خیریلتی سسی ده قالخدی... بوغازینین سوموییونو بیری اوودو سانکی...

تاپانچا بارماقلاری آراسیندان آشاغی دوشدو. آغیر گؤوده‌سی تاپانچانین آردیجا اوزو اوسته اوتاغین ایچینه طرف آشدی. عسکرلر ایکی آددیم گئری چکیلیب سیلاحلارین اوتاغین ایچینه توتدولار.

نئچه قورشون سالجانین کؤکسوندن ده‌یدی. کورسونون یانیندان دورب آناسینا طرف قاچماق ایسته‌ین آیلانی قورشون یئره تیکدی. آیلانین آل قانی کورسونون آلتیندا گیزیلی اولان «وطن دیلی» کیتابین اوستونه آخدی. آچیلان بیر قورشوندا باغری چارتلامیش ستارین کیچیک اوره‌ییندن ده‌یدی. آل قان اوتاغین کیلیم‌سیز ـ خالچاسیز تکین بویادی...

عسکرلر قورخا قورخا ایچری گیردیلر. باشچیلارینی قالدیرماق اوچون اونا طرف اییلدیلر... ژاندارم نفس چکمیردی. باشی نورمال اولمایان بیر بیچیمده بیر یانا دؤنموشدو...

ژاندارمانین بوغازینا ده‌ین و اونون جانینی آلان زاد، هاوانین سویوقلوغوندان دونموش کوفته ایدی...

سون
۱۳۷٦

ایسته‌ر

آخشام ایدی. قاراندیریق هریانی توتموشدو.

ایسته‌ر - آلتی یاشلی قیزجیغاز - صاندیق خانادا بیر بوجاقدا باغداش قوروب، دووارا دایانمیشکن اوزو ایله نه‌سه پیچیلداشیردی.

ایسته‌ر قاراندیریق صاندیق خانادا اؤز قولچاغین باغرینا باساراق، یاواش - یاواش اونلا دانیشیردی.

- قولاق آس... قوی سنه بیر قوشماجا اوخویوم.

قولچاغی اینجه اللرینده تریده‌رک دئدی :

- «قره گوز» قولاق آسیرسان؟!

بیر قده‌ر و ساکیتجه تکجه قارالتیسی گورونن قارانلیقدا قولچاغینا باخدی:

- بو اوخوماغی آنام منه اؤیره‌دیب... اوز آنام منی تک قویوب مکّه‌یه گئدن آنام... ایندی کی آنام یوخ... خدیجه خالا دئییر بودا سنین آنان‌دی. آمما بو منی وورور. اؤز آنام اصلن منی وورمازدی.

ایسته‌رین گؤزلری دولموشدور. بیر آز سوساندان سونرا بئله اوخوماغا باشلادی:

«هایدی مامانی مامانی

هوشلار یئدی سامانی
هانی بالامین تومانی؟
اودانا آغاج باشیندا
یئددی قره‌غاج باشیندا
دایی‌سی گیلین تورشوندا
آت گتیرین مینديره‌ک
آغاج گتیرین یئندیره‌ک
گئده‌ک او قیزی دیندیرک...»

ایسته‌ر قوشماجانی اوخویاندان سونرا نفسین تزه‌له‌ییب دئدی:

- خوشون گلدی؟ ایسترسن بیر سئری ده اوخویام؟

بیردن ائشیکدن بیر قادینین کوبود و آجیقلی سسی قالخدی.

- ایسته‌ر هاردا اؤلوب سن؟! گل گئت سو گتیر...

ایسته‌ر قالچاغا خطاباً:

- اؤیه‌ر آنام دی - دئدی - سن اوتور بورادا من گلدیم ... گؤرورسن دئییر سو گتیر... ایسته‌ر سرعته آیاغا قالخیب صاندیق خانادان ائشیگه چیخدی. حیه‌طده اوجا بویلو، اوزو چیوزه‌لی ساچ‌لاری باشی آردیندا هؤرولموش بیر قادین توت آغاجینین آلتیندا دورموش، حیرصلی - حیرصلی اونا باخیردی. توت آغاجیندان نفتی بیر چیراغ آسیلی ایدی . قادین ایسته‌ری گؤره‌رکن اوجادان باغیردی:

- سارالمیش هارداسان؟! گل گئت سو گتیر.

ایسته‌ر باشین آشاغی سالیب یاواشجاسینا:

- چاغیرماق همین گلدیم کی - دئدی.

بیردن آرواد سرعتله ایسته‌ره طرف گئدیب باشینین توکلریندن یاپیشاراق باغیردی:

- هله منه دیل قایتاریرسان؟ گؤتویون پوخون هله من یویورام.

و اونون دالیجا ایسته‌ری یئره چالدی.

- دور گئت سو گتیر... تئز اول یئتیم قالمیش.

ایسته‌ر آغلایا - آغلایا:

- هاوا قارانلیق‌دی، دئدی - من قورخورام.

- جهنمه قورخورسان... تئز اول گؤروم.

ایسته‌ر گئدیب حیه‌طین بیر بوجاغیندان بیر «سهنگ» گؤتوردو. آرواد میریلدایا - میریلدایا ائوه گئتدی. ایسته‌ر اویان - بویانا باخا باخا، نفتی چیراغی گؤتوروب سرعتله کوچه قاپی‌سیندان ائشیگه چیخدی.

گؤیده اولدوزلار سایریشماقدایدیلار.

ایسته‌رین الینده اولان نفتی چیراغ بیر آزجا یئری ایشیق ائده‌بیلیردی. ایسته‌ر یولا دوشدو. بیر داریسقال کوچه‌دن کئچیب، بیر گئنیش یئره چاتدی. ایسته‌ر قاباغا گئتدیکجه کنددن اوزاقلاشیردی.

گاهدان پاییزین سرین سازاغی اسیر، نفتی چیراغین شعله‌سین ترپه‌ده‌رک دهشتلی کؤلگه‌لر تؤره‌دیردی. اوزاقلاردا اولان داغلارین قارالتی‌سی ایسته‌رین گؤزلرینه قارا دئولر تکین گلیردی.

ایسته‌ر بو دهشتلی منظره‌لری گؤره - گؤره ایرلی گئدیردی. بولاق ۳۰ آددیم آشاغیدا قالمیشدی. یول گئده - گئده ایسته‌رین خیال قوشو گؤیلرده اوچوب قاراندیریق صاندیق خانادا اولان قول چاغینین یانینا گئتدی:

- ایندی حتمن «قره گوز» او قاراندیریق صاندیق خانادا تک قالیب. حتمن منی چاغیریر. «قره گوز» بیر آز دؤزسن بودی ها گلدیم.

بیردن بیر قوردون اولما سسی اونو اؤزونه گتیردی. ایسته‌ری قورخو باسدی، آیاقلاری سارسیلدی. اؤز یئرینده دایاندی. نفتی چیراغی قاباغا توتوب اوزاقلاری گورمک ایسته‌دی. آمما چراغین ایشیغی ۶ - ۵ آددیمدان اویانا چاتمیردی.

قوردون اولاما سسی بیر کره ده قالخدی. ایسته‌ر ایکی آددیم گئری گئتدی. بیر یئرده ساکیت دوردو.

قولاقلاری بولاغین جوشغون سویونون سسین ائشیدیردی. ایسته‌ر یئنه یولا دوشدو. قاباغا گئتدیکجه بولاغین قاینار سسین آشقات ائشیدیردی.

ایسته‌ر بیردن حس ائتدی ساغ طرفینده بیر زاد وار. دیلی توتار توتماز اوجدان باغیردی: آنا... آ...نا.

آیاقلاری تیتره‌دی. أللری بوشالدی. نفتی چیراغ یئره دوشوب سؤندو. ائله او حالدا گؤیون سینه‌سینه سپه‌لنمیش اولدوزلارین بیری آیریلیب آشاغی سوزدو...

اگر بیر نفر بولاغا ساری گئتسه ایدی، یول اوستونده بیر کیچیک قیزجیغازی گؤره‌ردی کی اوزانیب یاتیبدی. اودا اؤلوم یاتماغی.

ایسته‌رین ساغ طرفینده گؤروب اوندان قورخدوغو زاد اؤز کؤلگه‌سی ایدی. اؤز کؤلگه‌سیندن دهشته قاپیلمیش اوشاغین باغری چاتلامیشدی.

- سون -

۱۳۷۵

قارا بالیق

بایرامدان اون دؤرد گون کئچیردی. بایرام تعطیل‌لرینی، شهره اؤز عایله‌مین یانینا گئتمیشدیم.

ایکی هفته‌دن چوخ ایدی کی، کنددن خبرسیز ایدیم.

کلاسین ایچیندن اوشاق‌لارین سسی گلیردی. بیر نئچه لحظه قاپی دالیندا، سالوندا ساکیت دوردوم. دوغروسو بو اون دؤرد - اون بئش گون کی اوشاقلاری گؤرمه‌میشدیم اوره‌گیم برک سیخیلیردی. اوشاقلارین دانیشیغی معصوملوقلاری، گولوشلری هر بیر زاددان اوستون دیر.

قاپی‌نین جیریلتی‌سی قالخماقلا، اوشاقلارین سسی کسیلدی، ایچری گیردیم.

سلام اوشاقلار. دئدیم.

اوشاقلار آیاغا قالخاراق ، بیرلیکده:

- سلام. بایرامیز مبارک اولسون عزیز معلم. - دئدیلر.

بیلیردیم بو بیرلیکده دئمه‌نی «اوروز» اؤیره‌دیبدی. قاباقجادان بئله بیر ایشلرله اوزلشمیش ایدیم.

- سیزین ده بایرامیز مبارک اولسون - دئیه – قاپی‌نی آرخامجا اؤرتدوم. پنجره‌نین اؤنونده اولان صندلیمه طرف گئتدیم. او حالدا اوشاقلارا

باخیردیم. دوشونوردوم: «ایلده بیر کره آنجاق اوشاقلاری او تمیز آمما کؤهنه پالتارلاردا گؤره بیله‌رم.

آددیملارکن بیردن گؤزوم تخته ده یازیلمیش یازیلارا ساتاشدی:

«آزادلیق هوسیله گئجه گوندوز اوخورام

قلمیمی دوشمنلرین اوره‌گینه سوخورام

گؤز آچیب هر طرفه، ساغا - سولا باخیرام

آنا یوردوم شاد گورونور گؤزه‌ل بایرام گونلری...»

من اوچونجو صینیفده درس وئریردیم. حسین جاوان‌ین او شعرین کئچن ایل چیله‌یه ۹-۸ گون قالان اوشاقلارا اؤیره‌تمیشدیم و بونو یاخشی آنلامیشدیم کی، درسین یانیندا دئیلن زادلاری اوشاقلار تئز و چوخ ماراقلا اؤیره‌نیرلر. خصوصیله او زادلارکی اؤز آنا دیل‌لرینده اولسا ... قولتوغومدا اولان کیتابلاری میز اوسته قویدوم. کلاس دفترین آچیب اوشاقلاری یوخلاماغا باشلادیم.

- جعفر آلتای

- من

- ممد رحیم اوغلو.

- من!

- یاشار یاورلی

آدین اوخویاندا کیمسه جاواب وئرمه‌دی. سوروشدوم.

- اوروز!. سیزکی دووار بیر قونشوسوز بیلیرسن «یاشار» نییه گلمه‌ییب؟

اوروز اوجا بویلو، قیرمیزی بنیزلی و ایری گؤزلو بیر اوغلان ایدی.

- آ... اوچ گون‌دی بتردن ناخوش‌دی. ائشیگه چیخمیر. سحر مکتبه گلنده ائله اونلارین قاپی‌لارینا گئتدیم. آبلاسی دئدی: یاشار ناخوش‌دی گئجه آپاریب‌لار شهره... بوغازیندا «قره‌بالیق» قالیب‌دی.

اونو سورغویا توتدوم. آمما آرتیق بیرزاد اله گتیره بیلمه‌دیم.

***

قهوه خانادا اورتورموشدوم. گؤزلریم قاپی‌نین توز باسمیش شیشه‌لریندن افقده آسلانان گونشه باخیردی. قهوه‌چی‌نین قوتور توتموش بیریش سماوارینین سسی قولاق‌لاریمدا زینگیلدیردی.

ناهاردان بری یاشارا فیکر ائدیردیم و اونون بوغازیندا قالان قره‌بالیغا. بیلمیردیم یاشارین بالیقلا نه دوشمن‌لیگی وار ایدی کی، بالیق بوغازینا آتیلا.

نتچه لحظه باتان گونشه زیلله‌ندیم. گؤیون بؤیرو آلتون قانا چؤنموشدو.

«حتمن بالیق الیندن زویوب آغزینا سیچراییب... بو فیکر او حالدا بئینیمه ووردو. آمما بیردن یاشارین اوچ گون ناخوش اولماسی یادیما دوشدو. عجیب بیر مسئله ایدی؛ فیکریم بیر یانا چاتمادی».

قهوه‌چی‌نین قاباغیما قویدوغو نارگیله منی آرتیق فیکردن چیخارتدی. نارگیله‌نی چکه‌رک کندین مئیدانچاسینا باخیردیم. بیردن مئیدانچایا داخل اولان کوچه‌لرین بیری‌نین باشیندان توز تورپاغی گؤیه سووورران بیر داشقانین قهوه خانایا یاناشماسین گؤردوم.

داشقا قهوه خانانین قاباغینا چاتارکن دایاندی. «سولجوق» یاشارین بؤیوک قارداشی یئره اندی. ایچری گیریب سلاملاشدیق. تر آلیندان اوزونه آخیردی، منیم اونومده بیر صندل اوسته اوتوردو:

- مش تیمور منه بیر ایستکان چای وئر... آغا معلیم سیزه ده چای وئرسین؟!

- ساغ اولاسان... من بایاقدان دؤردون ایچمیشم.

آلنیندان آخان تری قولو ایله سیلدی. سوروشدوم:

- آللاه دار گون گؤسترمه‌سین نه اولوب؟!

دربندن بیر آه چکدی. بللی ایدی چوخ یورغون – آرغین‌دی.

- نه اولاجاق گئجه‌دن بیر ساحات کئچن طوغرول عمی‌نین داشقاسین آلیب، شهره طرف قاچمیشیق.

من اونو یوشوتماق اوچون دئدیم:

- اللاه کریم‌دی! نه اولوب؟

« - دؤرد گون ایدی یاشار ساریلیق توتموشدو. بیر طرفدن ده سویوق دگمیشدی، دردی دردینه قاتیشمیشدی. "خاتون ننه" بیله‌ن داوا – درمان‌لاری وئردیک. آمما دوزه‌لمه‌دی. آخیردا آنام دئدی: آ. کیشی دور گئت بیردنه بالیق تاپ! یادیندا دیر «سولجوق» دا ساریلیق توتموشدو بالیق وئره‌رکن توختادی؟».

«دده‌م دوروب چای باشینا گئتدی. قدیمدن هر کیم ساریلیق توتسا ایدی اونا بالیق وئره‌ردیلر. ایندی ده ائله وئریرلر. دده‌م سحردن گون باتانادک أللـه‌شدی تکجه بیردنه بالیق توتدو. منیم بو یئکه بارماغیمجا!. بالیق دا قره بالیق؛ ایت بالیغی. ائوه گتیریب آناما وئردی. آنام دئدی: یاشار دور بالیغی اود».

من سوروشدوم: «ائله چیی؟ بوجور دیری؟»

- یادیندا اولسا سن ده بیرینی اودوبسان! بالیغی پیشیرسن کار سالماز. ائله ساریلیغین علاجی بونون چی‌لیگینده‌دی. دیری اولماسا، پیشمیش له نه فرقی؟!

من زحمتله، مین آل - دیل ایله قویشالاماقلا یاشاری بالیغی اوتماغا راضی ائله‌دیم.

یاشار گؤزلرین یوموب قوزغون بالاسی کیمی آغزین گؤیه آچدی. آنام بالیغی قویروغوندان توتوب یاشارین بوغازینین دلیگینه سوخدو.

یاشار بالیغی اودار - اوتماز چچیدی. بالیق آغزیندا چابالیردی سانکی ایستمیردی او قارانلیق یووایا گیرسین. یاشارین نفسی کسیلمکده ایدی. اوزونون رنگی قیپ قیرمزی اولموشدور. دده‌م یومورق‌لا بئلیندن وورووردو. من دئدیم ایندی دی کی یاشار بوغولسون! آمما بالیق آشاغی گئتمیشدی.

- ایندی بیر ساحاتا دوزه‌لر - آنام دئدی.

بیر ساعات کئچمه‌دن یاشارین چیغیر - باغیری گؤیه قالخدی.

- ای وای قارنیم! ... قارنیم جیرلدی – دئمه سسی یئددی قونشو اویانادا گئدیری! آنا – دده‌م اؤزلرین ایترمیشدیلر. یاشار باشی کسیلمیش خوروز کیمی اوتاغین اورتاسیندا چابالاییردی.

- دورون آپاراق شهره یوخسا یازیق بالا اوله‌جک! - دئیه اونلاری اؤزلرینه گتیریدیم. أل - آیاغا دوشموشدولر. تئز طوغرول عمی‌نین داشقاسین آلیب، بیر لامپا چیراغ ایله، او گئجه‌نین چاغیندا شهره طرف چاپدیق. چوخ چتین‌لیکله حکیمه یئتیره بیلدیک.

«سولجوق» سویوق چایی آغزینا طرف آپاردی. سونرا یئره قویدو.

- ایندی یاشار نه‌جوردی؟ من سوروشدوم.

- یاخشی‌دی. دوقتور دئییردی گره‌ک بیر نئچه گون خسته خانادا قالسین.

دوشونوردوم بیر گون گره‌ک کلاسدا اوشاقلارا قدیمدن قالمیش بعضی خرافه و ناخوشلوقلارین تورکه چاره درمانی باره ده دانیشام.

یای
۱۳۷٦

سومسوک ایت

گونش باتیدا اولان داغلارین آرخاسیندا گیزلنمکده‌یکن، نئچه بولود هردن گونشین قاباغیندان کئچیب چؤلده اوُلو کؤلگه‌لر تؤره‌دیردیلر.

بین الخالق یولدا بؤیوک، کیچیک ماشینلار سورعتله گل ـ گئت‌ده ایدیلر. گؤیون سول بؤیرو نارینجی رنگده ایدی. گاهدان سرین یئل أسیب، چؤلون گوه‌ن و تیکانلارینی اویونا توتوردو.

جاده‌نین قیراغیندا، بؤیوک بیر داشین کناریندا بیر ایت اوزانمیشدی. ایتین اوزاندیغی یئر، شهره یاخین بیر کندین تورپاق یولو ایله جاده‌نین قووشاجاق یئری ایدی. ایت قومرال رنگده ایدی. چوخ آریق و گوجدن دوشموش نظره گلیردی. ساغ قیچی اوسته قوْروموش بیر یارانین دؤوره‌سینه نئچه چیبین فیرلانیر، گاهدان دا یارا اوسته قونوردولار. ایت ایسه قویروغو ایله اونلاری قووواردو. قانی قورودوغو یئر نئچه گونلوک بیر یارا ایدی.

آرتیق سورو ایتینه بنزه‌ین بو ایتین قویروغو چنبرلی، قولاقلاری دا کسیک ایدی...

ایندی آرالاردا قالمیش بو ایت، بیر زامان اؤزو گؤرکم و اؤتکم‌لییه مالیک ایدی. قیداسی واختیندا حاضیر اولار، واختیندا گئدیب یوواسیندا

یاتاردی. آمما روزگارین چوخ اویونو اولار. بو ایت تزه‌لیکده سومسوک ایتی اولموشدو...

بوندان اؤنجه، بو جاده‌یه یاخین بیر کندین چوبانی‌نین داوار ایتی ایدی. اونون ایشی ۲۰۰ داواردان موغایات اولماق ایدی... بیر گئجه قورد سورویه چاتیر، ایکی داواری تیکه ـ پارچا ائله‌ییر. بو ایسه چوبانین یوخلاماسینا گؤره ایدی. آمما چوبان ایتی سوچلاییب، داوارلارین زنگین یییه‌سینه دئییر: "بو ایتین داها داوارلاری قورومااق باجاریغی یوخدور. داوارلاری بونا تاپیشیرماق یانلیش بیر ایش‌دیر..."

ایتین گوناهی یوخ ایدی. چون ۲۰۰ داواردان موغایات اولماق ٤ ـ ٥ ایتین ایشی ایدی، آمما داوارلارین صاحیبی اؤز مالین تهلکه‌ده گؤردوکده ایتی او گون تپیکله ائشییه آتدی. "قروش" آدلانان ایت نئچه ایل اربابینا وفالی قالماغی‌نین مکافاتین آلمیشدی... ایت نئچه دفعه اربابین قاپی‌سینا و سورونون دالینا گئتدی، آمما هر دفعه نئچه سؤیوش و تپیکله قارشیلاشیردی... اونون یئرینه ایکی ایت گتیرمیشدیلر. بللی ایدی نئچه گوندن سونرا لیاقت‌سیزلیک‌لرین گؤسترەجکلر. "قروش" قووولدوقدان سونرا داها قالماغا بیر یئر تاپمادی. کوچه‌لر ایتی اولموشدو. اوشاقلار اوّللر بیله‌سیندن قورخوردولار؛ آمما یاواش ـ یاواش اوزلری آچیلیب، اونا داش آتماغا باشلادیلار. قروش اوّللر هیرس‌له‌نیر، هافیلداییردی. نئچه گون اونلاری قاپدی. آمما گؤردو بو ایشی اونلاری آرتیق اؤجه‌شدیریر... داها اونلارین داشلاماسی قاباغیندا دینمیردی. نئچه گون اؤنجه بیر اوفاجیق اوشاق اونا برک ایجه‌شرکن اونون یانین قاپدی. اوشاغین آناسی گلیب آغاجلا او قدەر ووردو کی، ایکی گونه‌دک یئردن دورانمادی... دونن اوشاقلار یئنه اونو داشلادیلار؛ قیچی برک یارالاندی... آخیردا کنددن

چیخیب، آخسایا ـ آخسایا قاچماغا مجبور قالدی. ایت مجبور ایدی بر بیابانی بیر تیکه یئمک اوچون دولانسین، آمما هر اؤینه آج قالیب، اؤیله یاتیردی...

ایت نئجه کی یاتمیشدی، بیردن بیر ماشین سسی یوخوسونو پوزدو. أت آپاران بیر کامیون، ایتین یانیندان کئچیب گئتدی. ایتین بورنونا أت قوخوسو دەییینجه جان تاپدی. قول قاناد تاپدی... تئز آیاغا دوروب کامیونون آرخاسیجا قاچماغا باشلادی. قیچی‌نین آغریسینا، اینجیمه‌سینه باخمایاراق سورعتله کامیون دالیجا گئدیردی.

گونشین سون ساچاقلاری گؤوده‌سینی آرتیق آریق گؤستریردی.

ایندی بیر تیکه سوموک دالیجا قاچان ایت بیر زامان ۲۰۰ أت قایناغی‌نین قوروجوسو ایدی. آمما أت ماشینی ایلغیم حؤکمونده ایدی. بیر گؤز قیرپیمیندا ایتین گؤزوندن غایب اولدو. قروش قاچماقدان دایاندی. کامیون جاده‌نین بوروغوندا محو اولدو.

گئری دؤننده کندین داش ـ تورپاقلی یولوندا توزدان یارانان بیر دومانین یاخینلاشماسینی گؤردو. گونون باتماغا یؤنه‌لن ساچاقلاریندا بو توزون نه اولدوغو بللی دئییلدی. دومان یاناشدیقدا بیر ماشین اولدوغو آیدین اولدو.

ایت ماشینی گؤردوکده اونا ساری قاچدی، بلکه بیر زاد اونا آتالار... بو ماشین بیر نیسان پاترول ایدی کی، آداملاری گزمکدن گلیردیلر. ماشین دا دؤرد کیشی اوتورموشدولار. بیری‌نین قول آچیق یاشیل پالتاری واریدی. قارینی یوغون اولان بیر کیشی قارا رنگده اولان بیر آرخالیق چیییین‌لرینه آتمیشدی. باشیندا دا آغ بیر بؤرک "حامام‌بوخچا"سینا اوخشاییردی. سوروجونون یانیندا ایسه گنج قیلیق‌لی‌اوغلان اوتورموشدو. سوروجو

ایسه قارا ساققال بیر کیشی ایدی. بونون پالتاری کیرلی ایدی. اؤزوده اوچ نفرین ترسینه دئییب، گولمکده اشتراک ائتمیردی.

یوغون کیشی سوروجویه خطاب: "اوغلان! یاواش گئت! ایستیره‌م بو ایتین حسابینا یئتیشه‌م" ـ دئدی.

یانینداکی: "یازیق‌دی!... بوْراخ گئتسین!" ـ دئدی.

" یوخ! قوی اونو هورومکدن سالیم...". گوله ـ گوله جاواب وئردی.

اوچ کیشی گولدولر. ماشین اصلی یولا چاتارکن سورعتدن دوشدو. ایت آرتیق اؤجه‌شیب ماشینا ساری قاچدی. ایندی دوز ماشینین ساغ طرفینده قاچیردی... گؤزله‌ییردی ایندیدی کی آجلیقدان چیخاجاق. آمما بیلمیردی بو بیر طرفلیک آل ـ وئرین چؤره‌یی اولماز...

ایت دالی قاپی‌نین کناریندا قاچدیقدا، بیردن ماشینین قاپیسی آچیلدی. ایت ایچری تپیلمک ایسته‌دی، آمما تزه باشی قاپی آراسیندان ایچری گیرمیشدی کی، قارینی یوغون کیشی قاپینی کیپله‌دی. ایتین باشی قاپی آراسیندا قالدی. بیردن قاپی آچیلدی. ایت یئره سریلدی. ایتین باشی گیجه‌لدی. داها دؤوره‌سینی آشکار گؤرموردو. گؤزلری قارالمیشدی. ماشین سورعتله اوزاقلاشدی. دونیا باشینا فیرلانیردی... ایندی دوز جاده‌نین اورتاسیندا ایدی. آمما هئچ یئری گؤرموردو. تووللانا ـ تووللانا یئرییییردی...

بیردن بیر قارالتی‌نین یاناشماسین دوُیدو. او بیر یوک ماشینی ایدی. آمما او ترپنمه‌دن طاقت‌سیز بده‌نی یوک ماشینی‌نین آغیر تکرلری آلتیندا قالیب، أزیلدی و جاده‌نین قارا تکینه یاخیلدی.

ایندی گونش تمامیله باتمیشدی.

سون

گنج عسگر

اول آخشام ایدی. آذر آیی‌نین سون گونلریندن بیریدی. نئچه گون ایدی آرا وئرمه‌دن قار یاغیردی. پالچیق و چامور مؤهره‌لردن تیکیلمیش کندین ائولری آغیر قار آلتیندا قالمیشدیلار. کوشولتویان و سوسماق بیلمه‌یین یئله قارشی ائولردن دیشاری چیخانلار اولدوقجا آز گؤرونوردولر...

کندین مئیدانچاسیندا گئت - گل اولدوقجا چوخ آز گؤزه چارپیردی. مئیدانچانین قوزئی طرفینده داخما شکلینده اولان هیسلی - بیتلی قارانلیق توکانلاردا دا سوسقونلوق، ساکیتلیک گؤرونوردو... توکانلاردان بیر آز آرالی مئیدانین گون دوغان طرفینده بیر بینا دیگر بینالاردان بیر آز آرالی یئر آلمیشدی. بینانین قاپی‌سینین باشیندا قار و بورانی سایمادان، اورتاسیندا آی- اولدوز ناخیشی اولان بایراق هر لحظه شیدتینه آرتان و داها دوغروسو قاسیرغا حالینی آلان یئلین یاردیمی ایله دورمادن اسیردی... بینانین تاختا قاپی‌سی چوروکلوکدن چاتار چاتار اولموشدو. شوشه‌لری یئرینه آغ نایلون چکیلمیش کیچیک پنجره‌دن ساریمتیل بیر ایشیق دیشاری سوزوردو. یاپی‌نین دامیندان ایسه آغ توستو بورام - بورام گؤیه قالخیردی...

بینانین تاختا قاپیسی بیر جیریلتی سسیله آچیلدی. اوجا بویلو، آلنی آچیق، گؤوده‌لی و بیغلاری تزه ترله‌میش بیر گنج دیشاری چیخدی. اینینده‌کی آلا – بولا رنگده اولان عسکر پالتارلاری اونا آرتیق بیر ووقار و اؤتکم‌لیک باغیشلامیشدی. کمرینده‌کی ال بومبالار و بئلینه سارمیش فیشنگ قاتاری مشروطه دؤنمی‌نین گنج مشروطه‌چی‌لرینی جانلاندیریردی.

کؤنولدن آنا یوردا خیدمت ائتمک ایسته‌ین و بو اوزدن عسکر پالتاری گئیه‌ن «سونجاق» آلتی آی ایدی او کنده آذربایجان میللی حکومتی طرفیندن قیزیل باش سئچیلمیشدی. «سونجاق» نئچه لحظه اطرافینا گؤز دولاندیردی. مئیدانچایا آچیلان کوچه‌لرین گیریشلری هر دفعه‌کیلردن داها ساکیت و سوسقون گؤرونوردو...

ـ «قار بوران بتر جاماعاتی سیخیشدیریب... جاماعات ائولره چکیلیب...» - دوشوندو. نئچه لحظه بوش مئیانچایا و مئیدانچانین گیریشلرینه باخدی... سونرا ایلک گلیشینی بو کنده خاطیرلادی. میئدانچا جاماعاتلا دولو ایدی... شن‌لیک و بایرام کیمی ایدی هر یئر... جاماعات اؤز میللی حکومتینی قوردوغو اوچون بایرام ائتمیشدیلر... جاماعات ارباب و خانلارین اللریندن قورتولدوقلاریندان دانیشیردیلار. آنا دیللرینده مکتب‌لرین آچیلماسیندان و اؤلکه‌نین آباد اولاجاغیندان... او گونون یاشیل و پارلاق صحنه‌لری گؤزو اؤنونده جانلانمیشدی... «سونجاق»ین دوداقلارینا گولوش قوندو. دؤنوب بایراغا باخدی. نئچه لحظه گؤزلری اوندا تیکیلی قالدی. بایراق همیشه‌کیلردن داها سئویلمی نظرینه گلیردی...

بیر آن نئچه قورشون سسی یاخیندان قالخیب، کندین سوکوتو پوزلدو. «سونجاق» سورعتله گئری دؤندو. نئچه آتلی مئیدانا گیرمکده ایدیلر.

ـ ژاندارمالار؟!!... یئنه دؤوران دؤندومو؟! ـ تعجوبله اؤزوندن سوردو...

«تهران قوشونو آذربایجانا هجوم ائتمه‌یه حاضیرلیک گؤرور...» نئچه گون ایدی کی شهردن گلن قارا خبرلری ائشیتسه‌ده اینانماق ایسته‌میردی...

«سونجاق» الینی بئلینده‌کی بئش آچیلانا طرف آپاراراق سورعتله یاپی‌نین ایچینه داخیل اولدو... آتلی‌لار کئیدانن اورتاسینا چاتا ـ چاتماز آتلاردان دوشه‌رکن اؤزلرینی قار ایچینه سالدیلار. قارین اوجالیغی یاریم مئتره‌جن چاتیردی...

یئنه قورشون سسی قالخدی. کندین نئچه ایتی او سسلرین آردیجا هوروشدو.

«سونجاق» اوتاغین دووارینا آسیلمیش «برنو»سونو اله آلیب پنجره‌نین آیاغیندا اؤزونه یئر توتاراق توفنگین لوله‌سینی نایلونلو پنجره‌دن ائشیگه اوزاتدی. قیافه‌سی توتولموش و پوزغون ایدی. ایری گؤزلری قان چاناغینا دؤنموشدو... ژاندارمالاری گؤره‌ر ـ گؤرمز اسکی آجی خاطیره لر یادینا دوشدو. ژاندارمالارین قولدورلوقلاری، اؤلکه پوزغونولوقلاری و جاماعاتا روا قیلان زورلوقلار بیر آن گؤزو اؤنوندن چکیلمیردی... دیشلری آلت دوداغین سیخیردی...

پنجره‌یه ساری آتیلان نئچه قورشون نایلونلاردان کئچیب، پنجره‌دن بیر آز آرالی اولان ماسانین وسایطلرینی اطرافا سپه‌له‌دی... «سونجاق» باشینی گئری چکدی...

دلیک ـ دئشیک پنجره‌دن هاوانین سویوقلوغو اوتاغا دولوردو...

«سونجاق» قاپی‌یا آستا ـ آستا یاناشان ژاندارمانی هدفه آلمیش، گودوردو. ژاندارم پنجره‌یه ساری آچیلان قورشونلارین حمایه‌سیله قاپییا طرف سورونوردو. «سونجاق» بیر آندا باشین دیشاری چیخاردیب بیر گؤز

قیرپیمیندا ژاندارمانی هدفه آلیب، آتشه توتدو. ژاندارما بیر باغیرتیلا سورونمکدن دوشدو...

اوتاغین بیر بوجاغیندا قورلو اولان کؤمور سوباسی‌نین بوروسو نئچه یئردن دلینمیشدی. قورشون و باریت قوخوسو هاوایا یایلان کؤمور بوروسوندان سیزان توستویله قاریشیب اوتاغین هاواسینی داها آغیرلاشدیریردی. دیشاریدا ژاندارمالار بینانی چئوره‌یه آلمیشدیلار. «سونجاق» دیقتله ژاندارمالارین حرکتلرینی ایزلیر، اونلارا قارشی تئز ـ تئز یئر ده‌ییشدیره‌رک آتش آچیردی... ایندی‌یه‌دک ژاندارمالارین اوچونو اوخلامیشدی...

ـ اون نفره یاخین اولارلار...

«سونجاق» اؤزویله دوشونه‌رک بئلینده‌کی بوش فشنگ قاتارینی یئره سالدی. ژاندارمالار آرا وئرمه‌دن گوللـه آتیردیلار...

توستوله‌ین سوبانین ایستی‌سی دویولموردو، اوتاغین هاواسی دیشاری کیمی سوپ – سویوق اولموشدو.

بیردن بینایا آتیلان قورشونلارین سسی کسیلدی. بیریسی اوجادان باغیردی:

ـ ایه تسلیم اولسان دیری قالاجاقسان... توفنگین ائشییه آت... الاحضرت هامینی باغیشلاییر... اللرینی باشین اوستونه قوی دیشاری چیخ.!!

نئچه لحظه سوکوت پوزولمادی...

«سونجاق» گولومسه‌یه‌رک دوداق آلتی پیچیلادادی::

ـ تسلیم اولماق؟!! ضعیف اینسانلار تسلیم اولار... گوجلولر و اینانجیل اینسانلار هپ دایانار و دیره‌نر... اؤلمک بوگون پاییمسا وطن اوغروندا اولمالیدیر... اؤلمک وار دؤنمک یوخ...

نئچه آن ایدی کی یئلین کوشولتوسو کسیلمیشدی. «سونجاق» قارین ایشیغیندا زوراکی ژاندارمالارین حرکتلرینی گؤره بیلیردی... نئچه ژاندارما جسدی بینادان آرالی اورادا ـ بورادا قار اوستونده گؤرونوردو. ژاندارمالارین بیری اولدوقجا بینایا یاخینلاشمیشدی. «سونجاق» بینایا یاخینلاشان ژاندارمانی اونون پنجره‌یه ساری چیرتیلدایان بیر زادی توللادیغی آن گؤره بیلدی... بیر قورشون اونا ساری آتدی. آتیلان قورشون ژاندارمانین تام آلنینین اورتاسیندان توتدو... «سونجاق» باشین گئری چکدی... ائله او آندا دهشتلی و توک اؤرپه‌دیجی بیر سس پنجره‌نی سؤکوب اوتاغین بیر طرفینه توللادی... قار و پالچیق هریانا سپه‌لندی... «سونجاق» آرا وئرمه‌دن اؤسکوره‌رک بوغازینداکی دومان و توستونو دیشاری چیخارتماغا چالیشیردی... گؤزلری اطرافی گؤرموردو... ائله او آن دوشونوردو:

ـ ایه آتیلان ال بومباسی ائشیکده یوخ اوتاغین ایچینده پارتلاسایدی...

بو دوشونجه ایله آیاغا قالخیب تپیکله قاپینی آچیب، بیر ماغاللاقلا اؤزنو ائشیگه آتدی... ائله او آن بیر ال بومباسی اوتاغین ایچینه دوشوب هریانی ویران ائتدی... نئچه قورشون ایسه آچیق قاپیدان ایچری سوخولدو...

قارین سرین‌لیگی «سونجاق» اوزونه توخونارکن اونون ایچری آلاوون بیر آز سؤندوردو. نئچه قورشون «سونجاق»ا ساری آچیلدی... گوللـه‌لرین بیری اونون باشینین توکلرینی اوخشایاراق یئره توخوندو. آما بیر قورشون

ساغ قیچی‌نین بالیق اتینه ده‌یدی. آغری قیچیندان بئینیه سیزلادی. آما سایمادان اویان ـ بویانا سورونن نئچه ژاندارمانی آتشه توتدو...

کندین جاماعاتیندان یاردیما گلن کیمسه یوخ ایدی. هله خان و ژاندارمالارین قورخوسو اونلارین جانیندا ایدی...

ژاندارمالار «سونجاق» ا یاناشیردیلار... «سونجاق» ایلان چالمیشلار کیمی چئوره‌سینه بورولور هریانی آتشه توتوردو... بیر قورشون داها توخوندو اونا... بؤیرو پارتلامیش قان قارلاری بوریوردو... «سونجاق» اینله‌ییب ساکیت و حرکتسیز قالدی... توفنگی بارماقلاری آراسیندان قار اوسته زویوشدو. «سونجاق» ایچریسی پارتلامیش بینادان نئچه مئتر آرالی قارلار اوسته حرکتسیز قالمیشدی. گؤزلرین زورلا آچاراق بینایا ساری باخدی. بینانین باشیندا قار و قورشونو سایمادان اوچ رنگلی بایراق دالغالانماقدایدی.

دیری قالمیش ژاندارمالار نئچه لحظه ساکیتجه گیزلندیکلری یئرده دایاندیلار. قورخوردولار هر آن باش قالدیردیقدا بیر قورشون آلینلاریندان توتسون... سونرا قورخا ـ قورخا و چوخ احتیاطلا آیاغا قالخدیلار... «سونجاق»ین کناریندا توپلانان ژاندارمالارین بیری آیاغین اونون بئلینه قویاراق:

ـ گنج اولدوغو اوچون یاخشی گوللـه آتماق باجاریردی ـ دئدی.

ـ آنجاق بیزدن چوخ قیردی...ـ دیگر ژاندارما دئدی.

سونجاغین بؤیرونده اولان ساغ الی‌نین بارماقلاری بیر آز ترپندی. بیر «چیق!» سسی قالخدی.

ژاندارمالار اونون بئلینده‌کی بئش آچیلانا باخیردیلار. ایکی اوچ ثانیه اؤرتدو... دهشتلی و توک اؤرپه‌دیجی بیر سس مئیدانی بورودو. سانکی

عثمان توپو آچیلمیشدی... اود و توستو بیر آن هاوایا قالخدی... سونجاق و ژاندارمالارین بده‌نلری‌نین تیکه پارچالاری قارلار اوسته سپله‌نمیشدی...

او پارتلاییش سونجاغین کمرینده‌کی ال بومبالاریندان ایدی.

یای ۷۶

آنا

اوْتاغین بیر بوْجاغیندا دیزلریمی قوْجاقلاییب، اوتورموشدوم، اؤزومله. سوکوت هریانی بوروموشدو. گؤزلریم گاهدان اختیارسیز اطرافا دولانیردی... سانکی بیر زاد آختاریردی. هردن سرین بیر یئل اسیر، پنجره‌نین پرده‌سین ترپه‌دیردی... گاهدان دا گؤزلریم یوْمولوردو... بیردن، آنامین "دور گل بالام!" سسین دویدوقدا یئریمدن داشلاندیم. سسی حیه‌طدن گلیردی. اللریمی دووارا سورته ـ سورته آیاغا قالخدیم. حیه‌طه چیخاندا، آنامی پنجره‌دن بیر آز آرالی دایانمیش، منی گؤزله‌دیکده بوْلدوم.

آنام منی گؤرونجه:

ـ گل بالام آیاقلا! ـ دئدی ـ لاپ آیاقدان دوشدوم. خمیری من قاتیب قورتاردیم. ایندی سن آیاقلا خمیر گلسین...

ـ بیر بئله خمیری؟! ـ تعجبله سوروشدوم.

آنام یئره سالینمیش اؤرتویون اوستونده‌کی خمیره باخیب:

ـ دؤرد چاناقدی... ـ دئدی.

ـ نییه بو قده‌ر؟! مگر ایستیرسن کند اهلینه چؤره‌ک یاپاسان؟ ـ منیم اعتراضیما قارشی گولومسه‌دی:

ـ کند اهلینه چؤره‌ک یاپماق ایسته‌میرم. ایندی باهالیق زاماندیر، آز قالیر او قدیم قیتلیغی دا کئچسین... بو خمیری اریشته اوچون توتموشام.

ـ اریشته؟!

ـ هن... کندلی‌نین یئمه‌یی قیشدا یا یارما اولار یا دا اریشته، بیزیم او قده‌ر گلیریمیز یوخدور کی دویو ـ مویو آلیب قیشا ساخلایاق...

ـ اریشته‌یه ده چوخ دئییل؟! بو خمیردن خئیلک چؤره‌ک چیخار.

ـ تنبل اولما... تئز اول گل آیاقلا...

پیللەلری یئنیب، حیه‌طه گئتدیم. آنام خمیرین اوستونه باشقا بیر اؤرتوک چکدی. منه تاپیشیردی:

ـ تئز اول... بیر آزدان پاییز خالا گلیب کسه‌جک.

پاییز خالانین آدی گلنده اختیارسیز گولومسه‌دیم. آنام:

ـ نییه گولورسن؟! مگر پاییز خالانین نه‌ییدی؟ ـ دئیه سوردو.

ـ هئچ زادی... بیر سؤز یادیما دوشدو...

ـ نمنه؟.

ـ بیر گون کوچه‌ده "کوش" اوینوردوق... اوندا بیلمیرم کیم اؤلموشدو. آروادلار یاسا گئدیردیلر. پاییز خالا دا هله گلمه‌میشدی. ترلان خانیم لا گولگز خانیم پاییز خالانین گلمه‌ییني گؤزلوردولر. بیردن خزان خانیم‌قاپی‌لاریندان کوچه‌یه چیخدی. او دا یاسا گئدیردی. ترلان خانیم اوجادان سسله‌دی: "آی پاییز! تئز اول گل! خزان گلدی..."

ترلان خانیمین سؤزوندن اوشاقلار گولمه‌یه باشلادیلار... ایندی ایسه پاییز خانیمین آدی گلنده ائله او گون یادیما دوشدو...

ـ یازیق "خزان"! اؤلدو گئتدی...

دریندن بیر آه چکیب؛

ـ یاخشی آداملار ائله تئز اؤلرلر... ـ دئدی.

آنام بیر آز سوسدو... سونرا بیردن دئدی:

ـ او بو دونیادا کیمسه‌سیز ایدی. دئییرلر تکجه بیر اوغلو وار ایدی کی، او دا دئموکرات ایدی. اونودا تبریزده توتوب دارا چکمیشدیلر... یازیق اؤلنده تک ایدی... کیمسه باشی اوسته یوخ ایدی. اؤلندن بیر ـ ایکی گون سونرا، اؤلومون بیلدیک...

آنامین گؤزلری دولموش، سسی کاللاشمیشدی. آنام بو سؤزلری دئییب اوتاغا گئتدی. سانکی ایسته‌میردی گؤز یاشلارینی گؤره‌م.

من دینمز ـ ائله‌مز لئپیک‌لریمی چیخاردیب، آیاقلاماغا باشلادیم... خئیلک آیاقلادیم. گاهدان خمیری چئویریب، یئنی‌دن آیاقلاییردیم... آنام دا هردن پنجره‌دن بویلانیب منه باخیردی...

کوچه‌ده اوینایان اوشاقلارین سس ـ کوی‌لری حیه‌طه گلیردی... اوشاقلار "چیلیک ـ دسته" اوینایییردیلار...

بیردن حیه‌طین تاختا قاپی‌سی جیریلدایییب، آچیلدی. پاییز خالا چادیراسینی ییغیشدیرا ـ ییغیشدیرا ایچری گیردی... پاییز خالانین ۶۰ یاشی اولاردی. باشی‌نین توکلری تام آغارمیشدی. آلین و اوزونه زامان قیریشلاری قونموشدو.

پاییز خالا سالام وئریب، کئفیمی سوروشدو:

ـ نئجه‌سن بالا؟

ـ ساغ اول پاییز خالا! یاخشییام.

خسته‌لیکدن اینله‌یه ـ اینله‌یه ایره‌لی گلدی. خمیرین یانیندا چؤمبه‌لدی. آریق ألین خمیره باسدی.

ـ بیر آز دا آیاقلاسان یاخشی اولار ـ دئدی.

آنام پنجره‌دن ائشییه بویلاندی. پاییز خالانی اوتاغا چاغیردی:

ـ ایچری گل پاییز خالا! سنه زنجفیل چایی دمله‌میشم.

پاییز خالا زنجفیل چایین چوخ سئوه‌ردی. چایی زنجفیل‌سیز ایچمزدی... او دئییردی: "زنجفیل آدامی ساغ ساخلار، ساریمساق کیمی آداما چوخ خئیری وار..."

پاییز خالا پیلله‌لری یاواش ـ یاواش چیخیب ایچری گئتدی. من یئنه خمیری آیاقلاماغا باشلادیم. خمیر آیاقلاریم آلتیندا أزیلیب، اطرافا یاییلیردی...

بیردن خمیردن قیچیما بیر زاد باتدی. اوره‌ییم گؤینه‌دی... اوُجادان اینله‌دیم...

اینلمک له اؤزومه گلدیم... حیه‌طین اوْرتاسیندایدیم. حیه‌طه هاچان گلدیییمی خاطیرلامیردیم. دؤوره‌مه باخدیم. کیمسه یوخ ایدی. سیزیلدایان یالین آیاغیمی قووزاییب، آلتینا باخدیم. کیچیک بیر داش دابانیما باتمیشدی. هر یئر ساکیت ایدی. اوشاقلارین اویناماق سسلری کسیلمیشدی. سانکی زامان یئتیم قالمیشدی. پنجره‌یه طرف دؤندوم. آچیق ایدی. سوکوت پنجره‌دن ائشییه سوزوردو. بیر شئی ایتیرمیشلر کیمی آغرینی اوُنودوب او طرفه قاچدیم... بویلانیب ایچری باخدیم. آنام یوخ ایدی. پاییز خالا دا یوخ ایدی... زنجفیل اونلاری دیری ساخلایانمامیشدی... گؤزلریم اختیارسیز اوتاغین دؤوره‌سینه دولاندی. آخیردا اوتاغین تاقجاسیندا دایاندی. آنامین عکیزی تاقچادا ایدی.دوداقلاری ترپنمه‌دن او محنت چکمیش گؤزلری‌له سانکی منه گولوردو... گؤز یاشی آنا اوْخشاماسی ایسته‌ین یاناقلاریما آخدی... پنجره‌نین هئره‌سینه سؤیکه‌نیب، اختیارسیز اوخودوم:

"گؤزومون نورو، جانیم آنا!
بؤیوتدون سن منی یانا ـ یانا
اودلوسان گون کیمی
بیر قاینار حیات کیمی
بورجلویام من سنه
سنه بیر ائولاد کیمی..."

سون
یای ۷۶

ریحان

من اوشاق ایدیم. بیزیم قونشوموزدا زینب آدلی بیر قادین وار ایدی. اونلارین یاشاییش‌لاری هر بیر زاددان دوز و گونلری خوشلوقلا کئچیردی. نئجه روزگار بیر قراردا قالماز؛ انسانلارین یاشایشی دا بیر قراردا قالماز.

چیلّه‌یه دوققوز گون قالان، قیشین سویوغوندان شهره تئز گندیب چیلله‌لیک آلماق ایسته‌ین «طورغای»ین اؤلوم خبری کنده گلدی. طورغایی تهراندان آذربایجانا هجوم گتیریب، خلقین ایگیت اوغول‌لارینی دارا چکن زامان بونودا آذربایجان فدایی‌لریندن سانیب؛ دارا چکمیشدیلر. سونرا اؤلوسون داشقانین دالینا آتیب شهرین خندق‌لرینده باسدیرمیشلار.

ائله او قارا گونده‌ن بویانا یازیق آروادین گونو قارا اولور. دردی دردینه قاتیشیر. آخی اونون اوشاقلیقدان «قوتور» خسته‌لیگی وار ایدی. «زینب بگیم»ین اوشاقلیغی ائله گوزه‌ل ایدی کی، کنده اونو بارماقلا نشان وئره‌ردیلر. او طورغای ایله اوشاقلیقدان بئشیک کسمه ایدی.

کیشی اؤلن زامان یازیق آرواد اللرده قالدی. اوغول‌لار دده‌دن قالان وار یوخو پای پؤلوش ائدیب کنارا چکیلدیلر. آنا دا قالدی کوچه‌لرده. نه اوغول‌لار قاباغا گلیردیلر نه قیزلارا.

یازیق آرواد قوجا چاغیندا آوارا اولموشدو. اوغول‌لار آنانی قبول انتسه‌لر ده آروادلاری قبول ائتمیردیلر. آخیردا ائله اولدو کی؛ آتادان قالمیش حیه‌طی ده زور ایله ساتدیلار. آرواد کوچه‌ده قالماغا مجبور اولدو. قدیمدن دئیبلر «یئددی اوغول بیر آتا - آنانی ساخلایانماز، آمما بیر آتا آنا یئددی اوغولو ساخلایار. یازیق آرواد دئییردی: «گلین منی داغا آپارین! داغدا قوردلارلا یاخشی یولا گئده‌رم تا بورادا سیز انسانلار ایجره». ال سیز – آیاق‌سیز، گئجه‌لری کوچه‌ده بیر بوجاقدا قالیردی. آخیردا کندین بیر نفری اونا اوره‌ک یاندیریب، اوچوب داغیلمیش بیر طویله‌سین اونا اوتاق و ائو عوضینه وئردی. اونون یئمه‌یی کند اهلی طرفیندن تأمین اولوردو. کندی‌لر فیطره، زکات‌لارینی ییغیب اونا وئره‌ردیلر.

من ده هردن رحمتلیک آناملا گئدیب و اونا یئمیش آپاراردیم، اونو گؤره‌نده، توبا - توبا ایره‌نردیم. گاهدان دا تانری‌یا شکایت ائدیب، بیر انسانی نه اوچون بئله گونه سالدیغینی سوروشاردیم. آروادین اوزونون دریسی اپرییب، سو وئریردی. ایچری باتمیش گؤزلری تؤکولموش قاشلاری کده‌رلی آغیزی، آغ توکلری اونو دهشتلی حیوان کیمی نظره گتیریریدی. هر زاددان آرتیق اگنینده کی چوروموش، اپرییب تینجیخمیش پالتارلاری آدامین اوره‌گین بولاندیریردی. آمان اوغلولاردان. بئله بیر زادلاری گوره‌نده آدام دئییر ائله اؤز جانیم...

یاخشی یادیمدادیر، سحردن بیر آز کئچیردی. هؤهمه‌واریمزا گئدیردیم. یولوم زینب بگیمین دامینین قاباغیندان کئچیردی. او، منی گورکن توتولموش سسی ایله چاغیردی:

- بالا! قیز بورا گل گؤروم.

یئریمده دایاندیم. آچیق طویله قاپی‌سیندان اونا باخدیم. طویله‌نین قاپی‌سی کوچه‌دن بیر آز آرالی ایدی. او طویله قدیم بیر حیه‌طدن ایدی کی ایندی اوچوب داغیلمیشدی...

قارانلیق طویله‌نین ایچنده قاپیدان بیر آز آرالی باغداش قوروب، اوتورموشدو. طویله‌نین تاوانیندان دامین باسیلمیش سامان‌لاری یئره طرف سااللانمیشدی.

- نه دئییرسن زینب خالا؟! - من دئدیم.

- هارا گئدیرسن؟! دئیه، سوروشدو.

- ایشین وار؟!

- نه ایشیم اولاجاق قیزیم. من بیر قوتور توتموش قری، سن بیر گؤزه‌ل قیزا! باشین بولادی. سونرا دئدی:

- بیلمیره‌م بو گون نییه اوره‌گیم برک سیخیلیر... شاید ده سحر گون دوغمادان قاباق کئچمیشیمه چوخ فیکر ائتدییییم اوچوندو!. اوگون‌لر کی... من بیر گؤزه‌ل قیز ایدیم!. آنام أزدیره‌ردی، نه غم بیله‌ردیم نه غصه. بیچین وقتی بوغدالاری گویه سپنده آنام دئیه‌ردی: «قیزا! بیرایلین امگی دیر. قدرین بیل! کاش ائله او اوشاقلیق زمانیم اولاردی... آناندان سوروشسان دئیه‌ر من نئجه گؤزه‌ل ایدیم... آمما هانی او گؤزه‌لیک!.

یازیق آرواد دالبادال دانیشیردی. بیلمیرم او سؤزلری منه نییه دئییردی. اوشاقلیق، جاوانلیغیندان ائله حسرتله دانیشیردی کی، اونا اوره‌گین یانیردی. دئییرلر: «گئچی‌نین قوتورو بولاغین گوزوندن سو ایچه‌را» آمما من گؤردویوم بو قوتورلو گئچی‌یه بنزه‌ر آدام؛ ایندی طویله نین بیر بوجاغیندا قالمیشدی. ائله بولاندیریق سویون دا حسرتینده ایدی.

اونون اوره‌گین أله آلیم دئیه؛ طویله‌نین قاپی‌سیندان ایچری گیریب؛ دئدیم:

- «گوزه‌لیک هیچ کیمه قالماز». بونو آنام همیشه دئیه‌ر. انشاءالله سنین ده حالین دوزه‌لر ...»

بیلیردیم سون سؤزوم سفیه سؤزدیر!. ائله‌بیل اودا بیلیب؛ گولدو.

- منیم کی داها داوا - دعادان کئچیب! آمان ائولادلاردان آمان!.

- داها قارقیش ائله‌مه‌دی. همیشه اوغول‌لارینا قارقیش ائده‌ریدی. من داها بیر زاد دئمه‌دیم.

زینب‌بگیم دانیشاندا آغیزی کؤپوکله‌نیردی. گاهدان‌دا کی، آسقیریب، اؤسکورووردو، بیر نازیک قان ایزیی بوغازیندان دوداقلارینین قیراغینا و اورادان أنگینه سوزوردو.

بیردن دئدی: «بیرگون اولار اونلاردا یامان گونه دوشه‌رلر. آنانین قارقیشی تئز توتارا!.»

من ایستیردیم اورادان تئز گئده‌م. اونا خاطیر سوروشدوم:

زینب خالا بیرزاد ایسته میرسن کی؟.

آغزینین یانینا آخان قانی دلی ایله سیلیب دئدی: ها... هارا گئدیرسین؟!

- گئدیره‌م هؤهمه وارا.

نئچه لحظه بیر بوجاغا زیلله‌ندی. بیردن دئدی:

- بالا منه ریحان گتیره‌رسن؟! گؤیلومه دوشدو!.

دالدالی گئده‌رک دئدیم: حتمن زینب خالا!. ناهاردا ائوه قاییداندا گتیره‌جه‌یم!.

***

ناهار چاغی ایدی. هؤهمه‌واردان ائوه گلیردیم. زینب بگیمه تزه ریحان‌لاردان بیر دسته درمیشدیم. ائوه گئتمه‌دن اونجه اونون یئرینه گئتدیم. اورادا دگیلدی. ریحان لاری ائوه آپاریب آناما وئره‌رک دئدیم:

- آنا! بونلاری زینب خلایا وئره‌رسن! سحر منه تاپشیردی بیر دسته ریحان گتیره‌م.

- قیزیم بئواخت گتیریبسن! ایکی ساعات قاباق اؤلدو. ایندی یاریم ساعات دیر کی، قبرستاندان گلمیشم.»

ریحان دسته‌سی ألیمده آغیر اولدو. یئریمده دونوق قالدیم.

- قیزیم! آپار توک قبری اوسته. آنام توتولموش سسله دئییب؛ گؤز یاشلارینی گیزلتمه‌ک اوچون او بیری اوتاغا گئتدی.

- سون -

یای ۷۶

QARLI ƏRK

yazar:

Həmid Arğış

